

Motion till riksdagen 2007/08:K402

av **Chatrine Pålsson Ahlgren och Cecilia Magnusson (kd, m)**

Ett reformerat offentligt belöningsystem

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reformera det offentliga ideella belöningsystemet.

Bakgrund

I varje samhälle finns medborgare som gör framstående och omfattande gärningar för sina medmänniskor och sitt samhälle. Traditionellt har statsmakter världen över velat belöna sådana genom olika utmärkelser, dels för att gentemot omvärlden framhålla det goda i sina medborgares engagemang, dels för att inspirera fler till samma engagemang.

I dagsläget delar den svenske statschefen och regeringen ut medaljer. Utöver det delar regeringen ut professors titel. I ett internationellt perspektiv är detta ett iögonfallande begränsat system. Med ett fåtal undantag innefattar de flesta andra länders offentliga belöningsystem även statliga förtjänstordnar, och de förekommer oavsett politisk inriktning. De forna öststaterna hade t.ex. väl utvecklade belöningsystem där ordnar och dekorationer för förtjänster utgjorde en självklar del.

Sedan 1975 delas efter riksdagsbeslut de svenska ordnarna i princip inte ut till svenska medborgare. I riksdagen har sedan mitten av 1980-talet återkommande motionerats med inriktningen att det offentliga belöningsystemet måste reformeras.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Sakskälen som talar för en reformering är kända sedan tidigare och relateras här kort. Som tidigare nämnts är det tvågradiga offentliga belöningssystemet i sig platt och inte jämförbart med vare sig våra grannstater eller huvuddelen av världens andra stater. Att något saknas indikeras inte minst genom att ovan nämnda medaljer har olika storlekar i parallellitet med statsordnar, men det är inte en optimal lösning eftersom det ändå inte skapar en rättvisande jämförbarhet. Medaljer ges internationellt för mer avgränsade förtjänster och ordnar för mer betydande gärningar, vilket betyder att ledande svenskar med svensk offentlig utmärkelse i dag framstår som begränsat kompetenta.

De svenska ordnarna är väl harmonierade med varandra: Serafimerorden för synnerligen framstående förtjänster, Svärdsorden för militära insatser, Nordstjärneorden huvudsakligen för ämbets- och tjänstemannagärningar samt Vasaorden huvudsakligen för den privata och ideella sektorn. Det är en billig form att belöna medborgares gärningar med eftersom ordenstecknen enbart är till låns (mot en blygsam pant) och skall återställas vid innehavarens bortgång. Det skapar en tydligare bild av inom vilket fält innehavaren gjort sina insatser för samhället och på vilken nivå på ett sätt som ibland väckt beundran internationellt.

I sammanhanget är det av särskild vikt att notera att Sveriges ökande internationella engagemang för fredsbevarande och fredsframtvängande på ett nytt sätt aktualiserar frågan om Svärdsordens utdelande. Det måste finnas synbarliga belöningar för dem som sätter sitt liv på spel, och som kan göra det på en internationellt gångbar och förståelig nivå. I synnerhet i detta avseende är det genant att Sverige inte har annat än medaljer.

Ett separat problem som följt av det svenska bristfälliga belöningssystemet är utbredningen av s.k. privatordnar (falska ordnar, illegitima ordnar), som brukas bl.a. som ersättning för den orden som staten egentligen borde ha förlänat, men som också innehas av personer som inte skulle ha kommit ifråga för en svensk statsorden om sådana delas ut. Det ger en olycklig inflation i värdet av utmärkelser. Genom ett reformerat offentligt belöningssystem skulle denna problematik kunna minska.

Sverige framstår internationellt sett också som avvikande när svenska medborgare förvägras några av sin egen stats förnämsta utmärkelser. Det har diskuterats om Sverige med detta gör sig skyldig till diskriminering som kan prövas rättsligt.

Slutsatser

I de förarbeten som låg till grund för riksdagsbeslutet relaterades till motioner i riksdagen tillbaka till 1800-talet som krävt ett avskaffande av ordnar för att ge tyngd i argumentationen. Det måste i så fall vara väl värt att notera att de senaste decenniernas motionerande från olika partier till förmån för en refor-

Fel! Okänt namn på

mering av det offentliga belöningssystemet i antal vida överstiger dessa tidigare motioner.

Staten har ett ansvar för att på alla sätt motverka en samhällsutveckling där var och en tänker på sig själv, eftersom det strider mot den demokratiska gemenskapstanke som borde vara bärande för en stat. Ett outvecklat offentligt belöningssystem med ideell utgångspunkt riskerar att åsidosättas genom ett inofficiellt belöningssystem baserat på utnämningar och ekonomiska ersättningar. En viktig del i att motverka en sådan utveckling är att införa ett fullödig offentligt belöningssystem.

På senare tid har uppmärksammats att medaljutdelandet i större utsträckning sker till män än kvinnor. Givet att dessa medaljer oftast utdelas för livsgärningar är det lätt insett att snedfördelningen snarast återspeglar jämställdheten i samhället för tjugo–trettio år sedan. I takt med att fler kvinnor når ledande positioner och kvinnors samhällsinsatser värderas på samma sätt som mäns samhällsinsatser kommer också utdelandet av utmärkelser att bli mer jämställt. Vi vill särskilt lyfta fram var och ens ansvar att nominera insatser av duktiga kvinnor så att urvalet av kandidater blir större. Vad gäller ordensväsendet vill vi också särskilt framhålla att benämningen ”Ledamot” för kvinnor snarast bör mönstras ut och i stället ersättas av benämningen ”Dam”, som vi uppfattar som en mer jämbördig motsvarighet till männens ”Riddare”.

Vi anser att regeringen snarast bör inleda arbetet med att reformera det offentliga belöningssystemet med beaktande av vad som ovan anförts.

Stockholm den 27 september 2007

Chatrine Pålsson Ahlgren (kd)

Cecilia Magnusson (m)